

۴۲۰۰ تومانی بازگشته است. بر اساس این گزارش، تورم اقلام خوراکی از ۲۵/۴ درصد در خرداد ماه به ۵/۷ درصد در تیر ماه کاهش یافت.

کاهش حدود ۲۰ واحد درصدی تورم اقلام خوراکی همچنین نشان می‌دهد این ارز به هدف خود برخورد کرده و توانسته از رشد تورم مواد غذایی که بیشترین رشد را میان تمام سبد کالایی مربوط به سنجش تورم مرکز آمار ایران داشتند جلوگیری کند.

● لزوم قطع زنجیره تورمی ناشی از جو روانی

با وجود آنکه تورم ماهانه خرداد ۱۴۰۱ بیشتر متأثر از حذف دلار ۴۲۰۰ بود، گرانی‌های ناشی از این مسئله به مرور کاهش پیدا می‌کند. از طرف دیگر باید توجه داشت که رشد تقاضا ناشی از افزایش جو روانی نیز یکی از دلایل افزایش قیمت خوراکی‌ها در خرداد ماه بود و به نظر می‌رسد شاید از اواخر تابستان، از محل کاهش سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و تشدید انتظارات تورمی، افت عرضه کالا موتور تورم را روشن نگه خواهد داشت. انتظارات تورمی عاملی جدی و مهم برای تورم است. در مقوله اخیر نیز انتظارات تورمی ناشی از طرح حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بود. بر این اساس بعد از افزایش تقاضای سرمایه در گردش، تقاضای پول افزایش یافته و دولت به سمت عرضه بیشتر تسهیلات و سیاست انبساطی اقدام خواهد کرد.

از طرف دیگر همان طور که اشاره شد، اثرهای تورمی حذف دلار ۴۲۰۰ تومانی تنها محدود به خرداد ماه نیست. با این حذف، زنجیره تعدیل پی‌درپی قیمت‌ها فعال شده و تا چند ماه ادامه خواهد یافت. به طوری که افزایش قیمت خوراکی‌ها، بعد هزینه تولید، بعد قیمت همه کالاها و خدمات، بعد دستمزد و حقوق و سایر اقلام را در بر خواهد گرفت.

بر این اساس دولت باید از همین امروز برای پوشش سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مرتبط با کالاهای مشمول ارز ترجیحی برنامه‌ریزی کند. هرگونه کوتاهی در این موضوع به طور حتم منجر به تشدید انتظارات تورمی خواهد شد.

● روند کاهنده رشد نقدینگی و پایه پولی

اکنون مؤلفه‌های پولی مهم‌ترین عامل باقی‌مانده تورم در کشور هستند که کنترل آن‌ها، کاهش تورم در ماه‌های آینده را تضمین می‌کند. بر اساس گزیده آمارهای اقتصادی، حجم پایه پولی در پایان خرداد ماه نسبت به رقم پایان اردیبهشت ماه (۲۸/۴ هزار میلیارد ریال) کاهش یافته و رشد ماهانه پایه پولی نیز در خرداد ماه سال جاری منفی (معادل ۴/۰- درصد) بوده است. همچنین رشد نقدینگی در سه ماهه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال پیش یک درصد کاهش یافته است. کند شدن سرعت رشد پایه پولی در ماه‌های اخیر به‌عنوان متغیرهای مهم تأثیرگذار در تورم پایدار نیز در راستای کاهش بیشتر نرخ تورم قابل توجه است.

● نوبت جراحی ساختار دولت و بانک‌ها

در پایان باید گفت هرچند شوک تورمی ناشی از جراحی اقتصادی تخلیه شده؛ ولی باید توجه داشت که در سایه نظام تورمی، هر یارانه مبتنی بر توزیع کالای ارزان قیمت، بعد از چند سال به باری بزرگ بر گرده بودجه دولت تبدیل می‌شود و نیازمند طرحی جدید برای کم کردن یا حذف بخشی از یارانه‌بگیران است و هر یارانه نقدی به سرعت با کاهش قدرت خرید روبه‌رو است؛ فرایندی که جز با مهار تورم و خرج کارآمد بودجه دولت و سیاست‌های اجرایی در راستای تسهیل خلق ثروت توسط مردم، کنترل نمی‌شود.

در حال حاضر رانت نهفته در پرداخت تسهیلات بانکی با نرخ بهره سرکوب شده بیش از هزار هزار میلیارد تومان و یارانه پنهان فروش ارزان حامل‌های انرژی بیش از ۷۰۰ هزار میلیارد تومان برآورد شده است. به همین دلیل به نظر می‌رسد وقت آن رسیده که تیغ جراحی به مخارج دولت نیز اصابت کند و ناترازی بانک‌ها و اضافه برداشت آن‌ها از بانک مرکزی را نیز نشانه بگیرد؛ چرا که مشکل اقتصاد ایران تنها حذف ارز ترجیحی و تخصیص یارانه‌ها به دهک‌های پایین و چاپ پول نیست که بتوان اقتصاد را با آن سروسامان داد. کشور نیازمند مهار پایدار تورم از طریق اصلاح ساختار بودجه، اصلاح نظام بانکی، افزایش انضباط مالی و افزایش استقلال بانک مرکزی است. در ضمن دولت باید به اندازه‌ای خرج کند که دخل می‌کند آن هم نه از درآمد از نفت؛ بلکه از تولید و مالیات بر درآمد.

مردمی‌سازی و توزیع

عادلانه یارانه‌ها

آغاز اجرای سیاست اصلاح

اقتصادی همراه با حذف ارز

ترجیحی و پرداخت جبرانی

به مردم از ۲۲ اردیبهشت

ماه ۱۴۰۱

افزایش مبلغ یارانه خانوار تا

سقف ۴۰۰ هزار تومان برای

دهک‌های اول تا سوم به ازای

هر نفر

افزایش مبلغ یارانه خانوار تا

سقف ۳۰۰ هزار تومان برای

دهک‌های چهارم تا نهم به

ازای هر نفر

کاهش و رفع فقر مطلق،

کاهش فاصله طبقاتی و

عدالت محوری دهک‌بندی

درآمدی همه خانوارهای

یارانه‌بگیر

حذف یارانه نقدی و طرح

معیشتی خانوارهای پردرآمد

گشایش درگاه‌های

ارتباطی مختلف برای ثبت

اعتراض خانوارها نسبت به

دهک‌بندی یارانه و ثبت نام

جاماندگان یارانه

آماده‌سازی زیرساخت‌های

توزیع کالابزرگ برای

جایگزینی یارانه نقدی

اجرای طرح هوشمندسازی

یارانه‌نان با نصب کارت‌خوان

در نانوائی‌های سراسر کشور

طرح مدیریت هوشمند

یارانه آردو نان و جلوگیری

از مصرف‌های خارج شبکه

گندم، آرد و نان

صرفه‌جویی

۵/۱ میلیارد یورویی از محل

هوشمندسازی یارانه آرد و

نان، اصلاح قیمت گندم و آرد

مصرفی صنایع و

نان‌های غیر سنتی

اصلاح و متناسب‌سازی

قیمت روغن، مرغ، تخم‌مرغ

ولبنيات

در این راستا ۱۰ گروه درآمدی مشخص شد. ایرانی‌های کم‌درآمد در دهک اول تا سوم، ماهانه ۴ میلیون ریال (۱۳/۵ دلار به نرخ بازار آزاد) دریافت خواهند کرد. در حالی که به ایرانی‌های دارای درآمد متوسط که در دهک‌های چهارم تا نهم هستند، ۳ میلیون ریال (۱۰/۱ دلار) اختصاص می‌یابد. به افرادی که در ثروتمندترین گروه درآمدی؛ یعنی دهک دهم قرار دارند، نیز چیزی پرداخت نشد. قرار بر این شد که این پرداخت‌های نقدی، به مدت دو ماه انجام شود تا کالابزرگ الکترونیکی به طور موقت جایگزین آن شود.

همان‌طور که اشاره شد، پرداخت نقدی بیشتر ماهانه، تنها یک اقدام موقت در نظر گرفته شده است. در چند ماه آینده، دولت قصد دارد «کالابزرگ‌های الکترونیکی» را برای جبران قیمت‌های بالاتر به خانواده‌ها عرضه کند. این سامانه مبتنی بر یک اپلیکیشن تلفن همراه خواهد بود که از طریق آن مصرف‌کنندگان تنها بخشی از قیمت مواد غذایی اصلی به‌ویژه نان، مرغ، تخم‌مرغ، روغن خوراکی و شیر را پرداخت خواهند کرد. این سیستم به دولت این امکان را می‌دهد که یارانه را فقط پس از انجام خرید پرداخت کند. نسخه آزمایشی این برنامه در استان‌های منتخب در حال آزمایش است و در ظاهر، نتایج رضایت‌بخشی داشته است.

برای بسیاری از ایرانیان، این اقدام ممکن است حس بازگشت به دوران کوپن را زنده کند. کوپن‌های زمان جنگ با سوء مدیریت عمده در توزیع کالاها همراه شدند که به نوبه خود سبب ایجاد بازارهای سیاه هم برای خود کوپن‌ها و هم برای فروش کالاها شد؛ ولی در صورت اجرای درست، این اپلیکیشن تلفن همراه مصرف را منطقی می‌کند و مانع قاچاق کالاهای یارانه‌ای از ایران به کشورهای همسایه می‌شود. با این حال چنین نتیجه‌ای به هیچ وجه تضمین شده نیست.

● بهبود توزیع درآمد با اصلاحات اقتصادی

دولت مدعی است که اصلاحات یارانه‌ای اش برای از میان بردن رانت‌خواران اقتصادی طراحی شده است. از طرفی تعدیل قیمت‌ها به عنوان اقدامی برای مهار قاچاق به کشورهای همسایه قابل ستایش است. با این حال باید گفت افزایش قیمت مواد غذایی سبب ایجاد رانت هنگفتی برای کسانی شده است که مقدار زیادی مواد غذایی را احتکار کرده بودند. تداوم مداخله دولت در بازار نیز زمینه جدیدی را برای اعمال فساد ایجاد می‌کند که نیاز به بازنگری اساسی دارد.

آن‌طور که جواد صالحی اصفهانی؛ اقتصاددان ایرانی-آمریکایی بر اساس محاسباتی تقریبی، استدلال کرده است این اصلاحات، توزیع درآمد در ایران را بهبود می‌دهد. به گفته وی، شاخص جینی که معیاری برای نابرابری درآمد است و هرچه کمتر باشد، نشان‌دهنده برابری بیشتر است، پنج واحد کاهش می‌یابد و از ۳۷/۷ به ۳۲/۷ می‌رسد. او همچنین معتقد است که نرخ فقر به میزان قابل توجهی از ۱۳/۶ درصد به ۶/۱ درصد کاهش می‌یابد.

به عبارت دیگر، تغییر یارانه‌های غیرمستقیم کلی در قالب کاهش نرخ ارز، به یارانه‌ای که به شکل مستقیم به شهروندان منتقل می‌شود، شکاف درآمدی در ایران را تا حدی کاهش می‌دهد. بدیهی است که ایرانیان نسبت به افزایش ناگهانی قیمت‌ها با عصبانیت واکنش نشان داده‌اند و چند ماه طول می‌کشد تا خانواده‌ها بتوانند تأثیرهای مثبت گسترده‌تری را بر اقتصاد خانوار خود احساس کنند. به ویژه اینکه این افزایش قیمت‌ها به طور خاص اقلام خوراکی را نشانه گرفته بود و به عبارتی مواد غذایی، مرکز ثقل تورم ناشی از حذف ارز ۴۲۰۰ بود.

● بازگشت تورم خوراکی‌ها به خانه اول

پس از اجرای طرح مردمی‌سازی یارانه‌ها، نرخ تورم ماهانه به‌عنوان سریع‌ترین نشانگر تورم از ۵/۳ درصد در اردیبهشت ماه به ۲/۱۲ درصد در خرداد ماه افزایش یافت. در بین خوراکی‌ها قیمت روغن ۲۰۰ درصد رشد کرد و بیشترین اثر را در بالا بردن تورم این گروه داشت. گروه شیر، پنیر و تخم‌مرغ نیز ۴۷ درصد افزایش قیمت داشت. به گزارش مرکز آمار ایران در گروه کالاهای غیرخوراکی و خدمات، گروه هتل و رستوران، به دلیل رشد قیمتی ساندویچ و انواع غذاهای سرو شده در رستوران، گروه مبلمان و لوازم خانگی به دلیل رشد قیمتی شوینده‌ها و گروه بهداشت و درمان به دلیل افزایش قیمت خدمات طبی سرپایی و خدمات بیمارستانی، بیشترین افزایش قیمت را به خود اختصاص دادند.

گزارش اخیر مرکز آمار نشان می‌دهد اکنون تورم به ارقام پیش از حذف ارز